

Austatud lugeja!

Käisin vaatamas Hannes Vörno uurimust „Kuidas iseendaga tülli minna“. Kuulutuses seisab, et tegu on etendusega. Eks minagi ole endaga tülis olnud. Kes seda kogenud, see teab – väga halb tunne. Suures plaanis võib öelda, et „Juridicaga“ seoses ma midagi sellist läbi elanud pole. Sest kui teed asja, mida oma sisimas pead õigeks, viisil ja eesmärgil, mida samuti pead õigeks, siis endaga tülli ei lähe.

Huvitav on see, et ka väga väheste autoritega on seejuures tülli mindud. Siinjuures olgu lugejale põgusalt avatud meie köögipool. Juridica autoritele on alljärgnev laias laastus teada.

Niisiis, laekub käsikiri. Toimetus töötab selle läbi. Selle tulemusena selgub, kas käsikiri lükatakse üldse tagasi, tagastatakse autorile suuremate või väiksemate muudatuste tegemiseks või alustatakse tööd kaastöö trükkimiseks. Kui käsikiri lükatakse tagasi, siis enamasti piirduv toimetus üldist laadi põhjenduste äratoomisega. Detailsemaks lähevad põhjendused siis, kui artikkel tagastatakse autorile muudatuste tegemiseks. Seejuures eristame probleeme, mis meie hinnangul takistavad artikli avaldamist, ja neid, millele juhime autori tähelepanu vaid selleks, et ta saaks nende üle järele mõelda ja vajadusel need kõrvaldada. Toimetus kaardistab probleemid lühidalt, pikki põhjendusi ära toomata. Kui meil tekib kahtlus, et mõni sisuline küsimus ei päde, konsulteerime vajadusel vastava valdkonna spetsialistidega või otsime artiklile retsensendi. Seejuures ei kirjuta toimetus autorile ette, kuidas ta täheldatud probleemkohti lahendada peaks. Selle otsustab autor. Ja kui muudetud/täiendatud tekst jõuab tagasi toimetusse, töötatakse see uuesti läbi ja kordub sama protseduur.

Kui käsikiri otsustatakse avaldada, järgneb keeleteoimetus. Kui ka see töö on tehtud, siis loen toimetajana teksti veelkord läbi, kontrollimaks muuhulgas, et autori mõte pole toimetamise käigus moondunud. Seejärel saab autor toimetatud teksti ülevaatamiseks, nähes toimetuse tehtud muudatusi ja teksti kohta esitatud küsimusi. Autor vaatab tehtud parandused üle ning õiendab ära küsimused. Seejuures tähistab ta omapoolsed muudatused tekstis, et toimetus saaks need omakorda üle vaadata. Ja siis trükki. Nii juba üle kahe aastakümne aasta.

Miks ma seda kõike kirjutan? Esiteks seepärast, et sageli küsitakse minult toimetamise protsessi kohta. Nüüd on siis kõik ühes kohas koos – kes tahab, see loeb. Teiseks selleks, et imestada koos teiega – nii palju kohti, kus mitu juristi saaks üksteist mitte mõista, olla eri meelt, vaielda, lausa tülli minna, vaenlasi koguda, aga näe: kõik töötab juba aastaid ladusalt. Milles seisneb see fenomen?

Ilmselt selles, et toimetus rõhutab suhtluses autoritega elementaarset tõde – nii autori kui ka toimetuse eesmärk on üks: avaldada võimalikult hea artikkel. Nii nagu toimetusel on hea töötada koos sellisest eesmärgist lähtuva autoriga, on autoril loodetavasti hea töötada koos samasuguse toimetusega. Ja ongi nii, et vaidlusi avaldamise üle otsustamisel on vähe. Sest nii toimetus kui ka autor teavad – toimetus ei anna hinnangut inimesele, vaid konkreetsele artiklile; inimesed, kes kaastööd esitavad, on kõik au ja kiitust väärt. Isegi kui peaks juhtuma see kõige halvem – käsikiri lükatakse tagasi –, siis mõelgem, kas see oli siiski halvim, mis võis juhtuda? Halvim on pigem see, kui niru asi ilmub. Seda tagantjärele enam olematuks ei tee ja siis häbi missugune. Kõigile.

Vähe on vaidlusi ka toimetamise protsessis. Toimetus suhtub autori teksti respektiga ja autorid vastavad toimetuse parandustele samaga. Jah, meil on muidugi erimeelsusi, kuid need lahenevad. Viimane näeb välja nii, et kui toimetus parandab autori teksti, siis enamasti ei taasta autor esialgset, vaid pakub välja kolmanda, veel parema variandi. Kui autor siiski läheb tagasi-parandamise teed, siis toimetus enamasti aktsepteerib seda, sest oleme veendunud – autor kaalus mittenõustumise põhjalikult läbi. Kõige eelneva märksõnaks on usaldus ja koostöö.

Mul on õnne töötada ametikohal, mida valitsevad sellised märksõnad. Usun, et neid on võimalik troonile seada ka mujal. Tuleb ainult välja mõelda, kuidas.

Katrin Prükk